

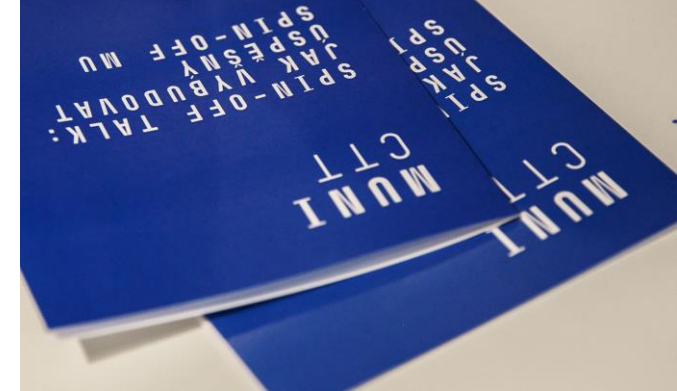
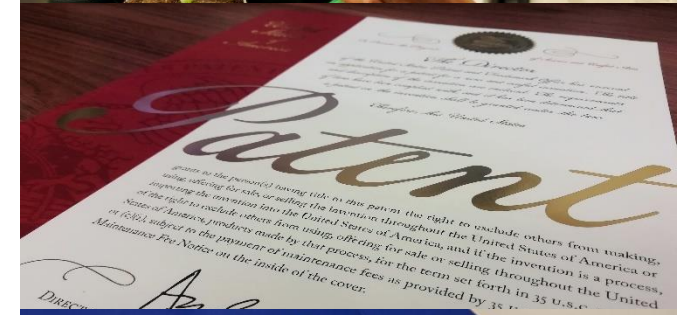
MUNI
CTT

Transfera CZ

Open Access a komercializace duševního vlastnictví

Mgr. et Mgr. Matěj Bůřil, vedoucí právního oddělení

Centrum pro transfer technologií, Masarykova univerzita

MUNI
CTT

Open

Obsah

A. Východiska Open Access

B. Open Access a komercializace duševního vlastnictví

C. Open Science na MU

D. Shrnutí

A.

Východiska Open Access

Open Access

„Otevřený přístup k vědeckým informacím (open access, OA) představuje **model vědecké komunikace**, který zajišťuje **trvalé, okamžité, svobodné a bezplatné online zpřístupnění plných textů publikovaných vědeckých výsledků (nejčastěji článků) bez omezení pro kohokoli.**“

Zdroj: OpenAccess.cz <https://openaccess.cz/>

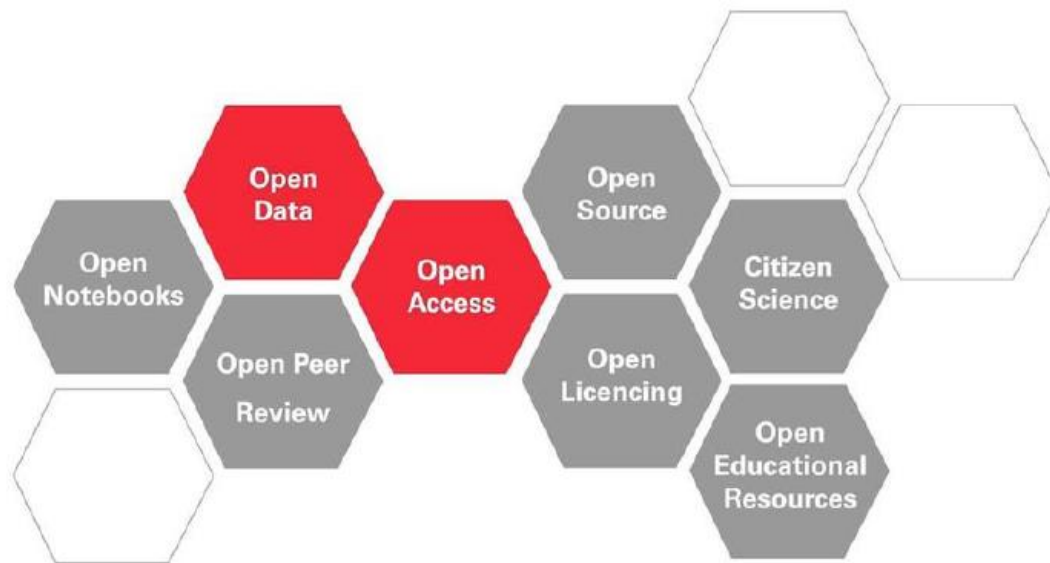
Další definice viz:

- [Budapešťská iniciativa](#) (únor 2002)
- [Prohlášení z Bethesdy](#) (červen 2003)
- [Berlínská deklarace](#) (říjen 2003)
- [LERU Statement](#) (říjen 2015)
- [Národní strategie otevřeného přístupu k vědeckým informacím \(2017\)](#)
- [Příručka postupů otevřené vědy, OP JAK – MŠMT \(2022\)](#)

Open Science (EU)

“Open Science is a *system change* allowing for *better science* through *open and collaborative* ways of *producing and sharing knowledge and data*, as early as possible in the research process, and for communicating and sharing results.”

Zdroj: Definice Open Science od DG RDT Evropské komise

EU

- Open Science jedna z priorit EU
- od 2018 iniciativa [cOAlition S](#) a **Plan S** = iniciativa evropských poskytovatelů prostředků na vědu a výzkum, která má za cíl uspíšit přechod evropské vědy na systém otevřeného publikování
- projektová pravidla **Horizon Europe** (FAIR principles, DMP tj. Data Management Plan apod.)

USA

- 25. 9. 2022 memorandum of the **White House Office of Science and Technology Policy** (OSTP)
- konec „*12-month embargo period on free open access*“ do konce roku 2025
- reakce vydavatelství (Frontiers, Elsevier, Springer Nature x Asociace amerických vydavatelů)
- reakce dalších států (Kanada, Asie?)

OP VVV (MŠMT 2014–2020) – „předvoj“

*„Produkty vytvořené v rámci realizace projektu dle žádosti o podporu **předá příjemce v elektronické podobě** a v případě děl a jiných předmětů ochrany chráněných autorskými právy a právy s nimi souvisejícími příjemce připojí licenci **Creative Commons 4.0, ve variantě BY nebo BY-SA** a dá k dispozici veřejnosti takovým způsobem, aby k němu měl každý **neomezený a bezplatný dálkový přístup a bylo mu umožněno dílo dále sdílet a jinak užívat** v souladu se zvolenou licencí.“*

Zdroj: 7.3.3 Pravidel pro žadatele a příjemce (vyd. č. 5), OP VVV, MŠMT 2017

❖ Metodický list MŠMT upravující výjimky ze zveřejnění (2020):

- jehož volné šíření je **omezeno ochranou duševního vlastnictví (např. průmyslová práva),**
- jehož volné šíření je **omezeno ochranou obchodního tajemství,**

Projektové podmínky OS nyní

- Horizon Europe
- OP JAK „Špičkový výzkum“
- Excelles
- TAČR Gamma/Sigma

- V přípravě GAČR

- Implementace směrnice 1024/2019 EU, o otevřených datech

B.

Open Access a komercializace duševního vlastnictví

„synergies“ vs. „tensions“

Transfer technologií

„Širší pojetí“ transferu technologií = přenos výsledků do praxe a jejich šíření následovně:

- kontrahovaný výzkum (smluvní výzkum na objednávku)
- kolaborativní výzkum (ve spolupráci) -> spoluvlastněné DV
- **licencování**
- **převod/prodej**
- **založení právnické osoby (tzv. spin-off)**
- publikování a prezentování výsledků
- výuka
- networking/akce

Zdroj: Zdroj: Campbell, A. a kol. (2020). Knowledge Transfer Metrics: Towards a European-wide set of harmonised indicators. Competence Centre of Technology Transfer. Dostupné z: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/04b1fb0b-a1ca-11ea-9d2d-01aa75ed71a1>

→ **Transfer technologií s Open Science spíše synergie („synergies“)**

→ **Komericializace s Open Science spíše nesoulad („tensions“)**

Open Access v nesouladu s komercializací („tensions“)

- **commercial rationality** tzn. pokud se má vědecký výsledek **dostat na trh** ve formě **produktu** → **investice** → **návratnost** → **konkurenční výhoda/monopol = closed**
 - konkurenční výhoda dána vytvořením originálního výsledku a jeho utajováním (tech.)
 - monopol na komerční užití výsledku dán režimem ochrany (právní):
 - neformální režim ochrany (autorská díla, uzavření NDA)
 - formální (patent)
 - při absenci velké riziko zmaření investice (investor, kupující, komerční partner)
- problematické zejména v sektorech jako **drug development, biopharma, life science**, kde je zásadní patentová ochrana:
 - **problém „předuveřejnění“ u patentové ochrany** (publikovat až po podání patentové přihlášky)

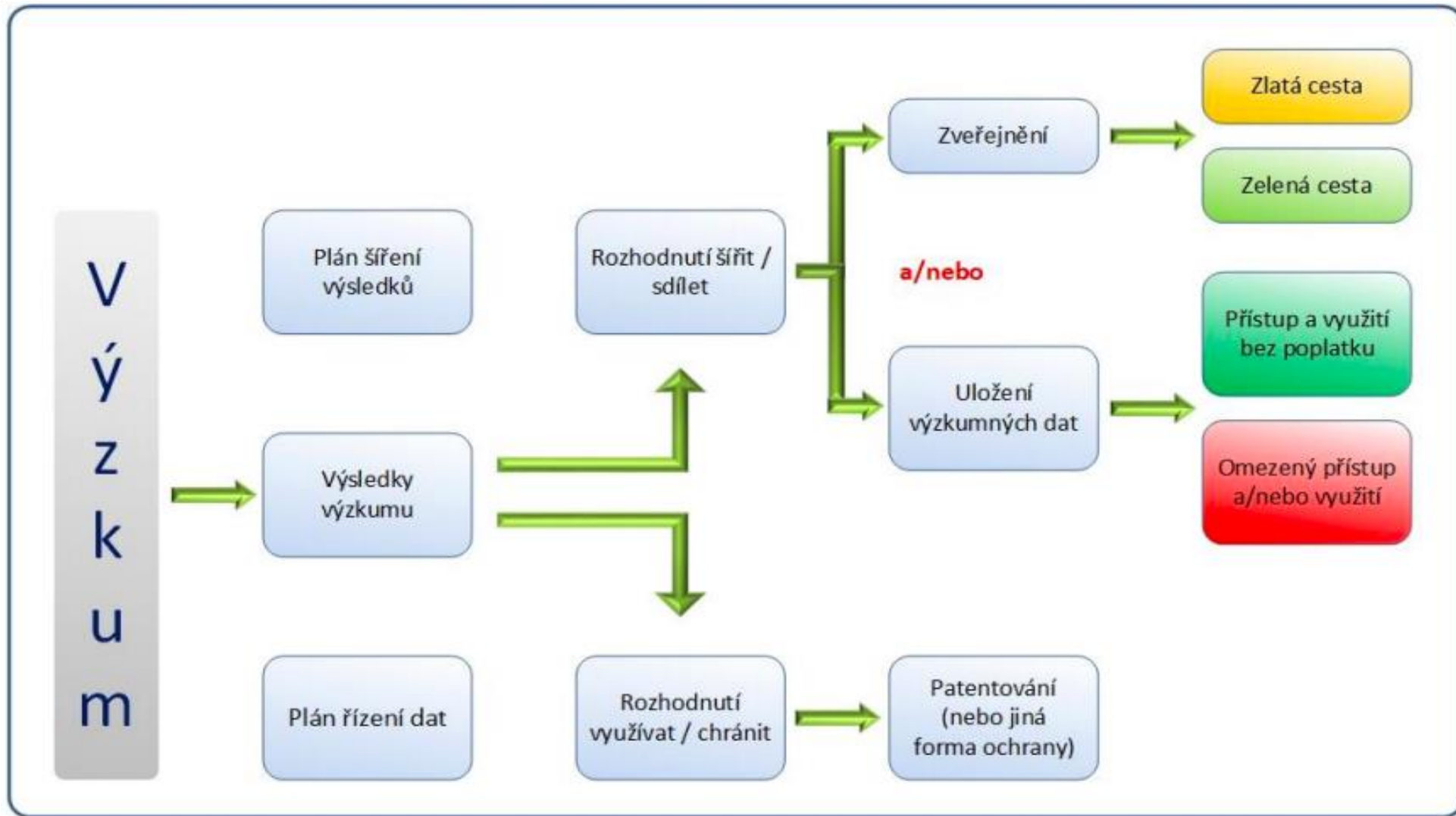
Synergie Open Access a komercializace

- Open Access podporuje transparentnost, verifikaci a replikovatelnost vědeckých výsledků => kvalitnější věda
- **některé modely komercializace vychází z Open Access:**
 - ICT - duální licencování, tvorba SW z „open“ knihoven, „Software as a Service“, komerční open source software (zajištění SLA – Red Hat např.)
 - **Elon Musk – „*Patents are for the Weak*“**
- open v ranné fázi výzkumu **jako potenciál pro kolaborativní spolupráci** - „pre-competitive space“
- **Propojování na data veřejného sektoru: otevřená veřejná data** – [Národní katalog otevřených dat](#), do budoucna EOSC (European Open Science Cloud)
- kompromisní „*embargo period*“: odložení publikace nebo zveřejnění (i víceúrovňové) pro zajištění ochrany nebo komercializace

„As open as possible, as closed as necessary“

- výchozí nastavení dotačních pravidel „open“ → v případě potřeby ale umožňují „closed“ režim (**komercializace je legitimní důvod pro closed**)
- tzv. „systém núžek“ = nezbytné zavčas rozhodnout o tom, zda „closed“ či „open“:
 - ideálně **již od v návrhu projektu** (IPM, DPM, plán komercializace)
 - **v průběhu** -> změnové rozhodnutí projektu
 - **po skončení projektu je již pozdě**
- **po zajištění ochrany** je možné publikovat v Open Access neomezeně (patentová přihláška se zveřejňuje)
- vždy nutné odůvodnit a vyargumentovat

Komericializace výzkumu vs. open režim

Zdroj: [Akční plán Národní strategie otevřeného přístupu k vědeckým informacím \(2019\)](#)

Předpoklady pro úspěšnou „synergii“

- expertiza a specializace
- přímá projektová podpora vědcům
- spolupráce vědců, projektových oddělení, open science a transferu technologií

- personální zajištění
- financování
- ICT kapacity (servery, bezpečnost a ochrana)

- interní mechanismy a procesy
- vnitřní předpisy

C.

Open Science na MU

Open Science pro vědce

– Open Access

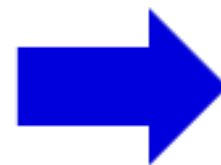
- Doporučení OA časopisů
- Doporučení ohledně predátorů
- Zpracování přihlášky pro OA fond

– FAIR Data

- Nástroje pro tvorbu Data Management plánů
- Data Stewardship Wizard

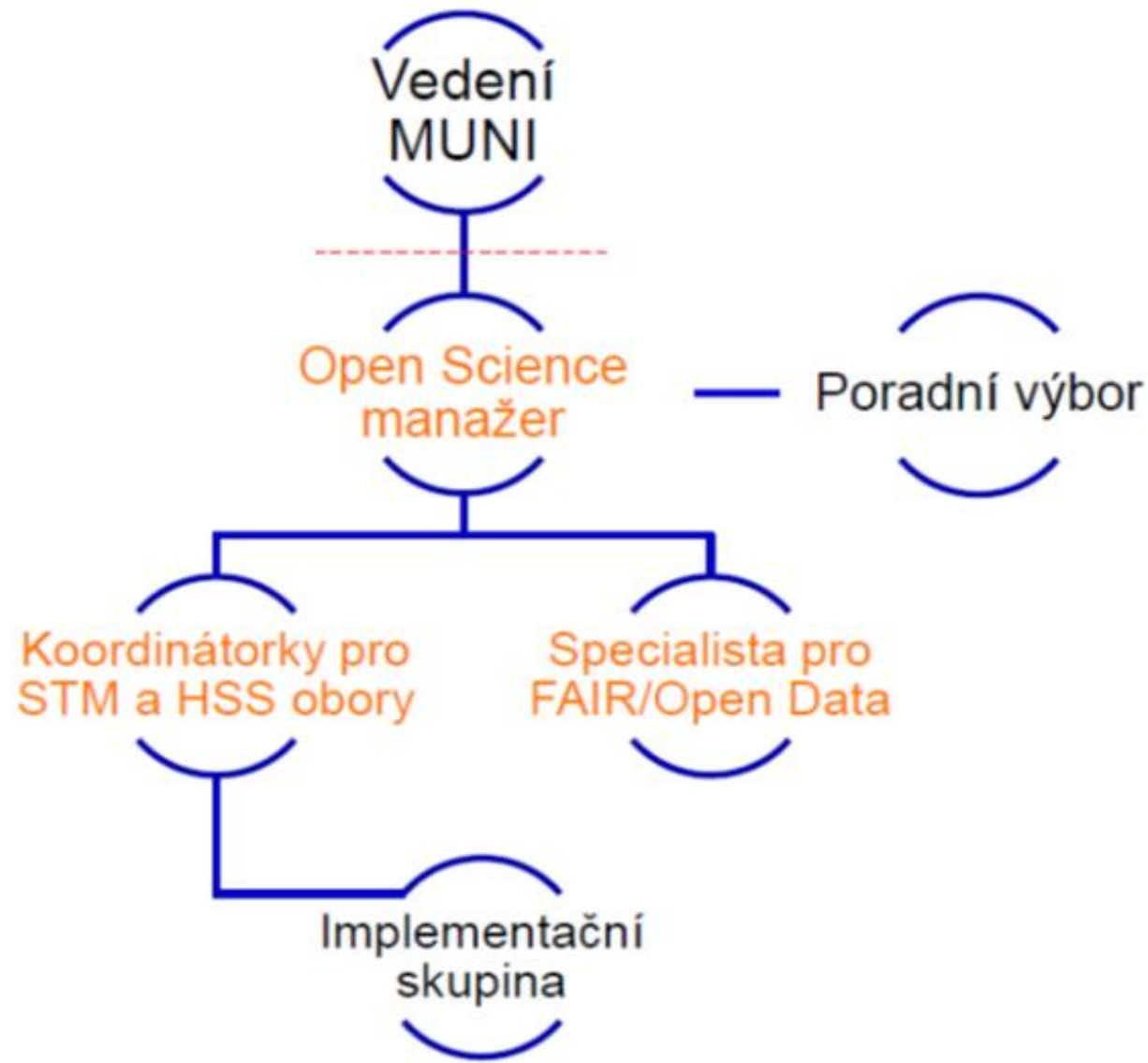
– Podpora

- Metodická
- Právní
- Technická

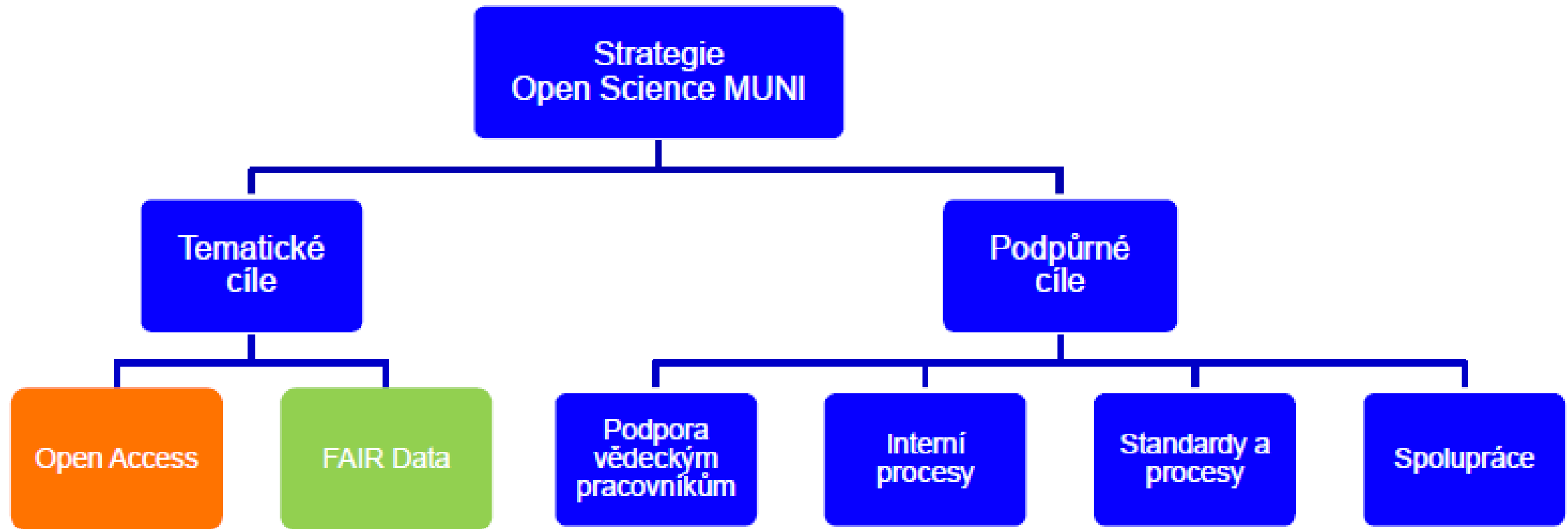

Open Science jako
nová infrastruktura
vědeckých služeb

Open Science v rámci projektu „HR4MU“

Strategie Open Science MUNI 2022–2028

Open Science a financování

- Národní konsorcium [CzechElib/NCIP VaVal](#) (NTK) – e-zdroje pro ČR (včetně OA)
- Lokální vydavatelé a jejich politiky (MUNIPRESS) – „Diamond OA“
- APC poplatky a náklady na DMP jako způsobilé náklady
- Projekty (HR4MU) – vytvoření OS center na českých univerzitách
- Publikační platforma [Open Research Europe](#)
- [European Open Science Cloud \(EOSC\)](#) pro data
- Otevřené publikování v rámci Open Journal System – „Diamond OA“

D.

Shrnutí

- Open Access je **nevyhnutelná realita** (EU, USA, Asie?)
- v ČR již Open Access **aplikován v OP VVV** (Horizon, TAČR, OP JAK, NPO Excelles)
- v rámci **komericializace** volit vhodné modely a využívat synergií
- zásada „***Open as possible, closed as necessary***“
 - včas řešit za closed anebo open (návrh projektu)
 - včas řešit ochranu duševního vlastnictví (patent) a publikovat až poté
- **implementace Open Science na úrovni každé instituce**

Děkuji za pozornost

Mgr. et Mgr. Matěj Bůřil
vedoucí Právního oddělení CTT MU

Masarykova univerzita | Masaryk University
Centrum pro transfer technologií | Technology Transfer Office
A: Komenského náměstí 2 | 602 00 Brno, Czech Republic
T: [+420 549 493290](tel:+420549493290) | M: [+420 775 872 727](tel:+420775872727)
E: buril@ctt.muni.cz | W: www.ctt.muni.cz